אישים באגרות הראי"ה

הרב יעקב יוסף הלוי דזימיטרובסקי, רב עקרון

רבה של המושבה עקרון (מזכרת בתיה), ואחר כך רב שכונת נחלת שבעה בירושלים · תרמ"א–תשכ"ו (1880 או 1881–1965)

9 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב יעקב יוסף הלוי דזימיטרובסקי נולד בשנת תרמ"א בלידא, ובצעירותו הושפע מרב העיר, הרב יצחק יעקב ריינס. למד בישיבת סלבודקה ובישיבת ראדין, אצל החפץ חיים. בשנת תרס"א (1901 בקירוב) עלה לארץ ישראל, למד בירושלים בישיבת "תורת חיים" ושימש את הרב שמואל סלנט.

קרוב משפחתו, הרב צבי פסח פרנק, המליץ עליו לפני הרב קוק, והרב קוק מינה אותו בשנת תרס"ח (1908) לרב המושבה עקרון (ראו בפרשת איכרי עקרון והפקידות). בשנת תרע"ב (1912) עבר לארצות הברית, לרבנות בלורנס שבמסצ'וסטס. בשנת תרע"ט (1919) שב לירושלים ונתמנה לרב שכונת נחלת שבעה. נפטר בכ"ט בתשרי תשכ"ו (1965).

הרב קוק על הרב יעקב יוסף

הרב צבי פסח פרנק הציע למנות את הרב יעקב יוסף לרב בעקרון, והרב קוק סמך על עדותו, "שראוי והגון הוא האיש לאותה איצטלא". הרב קוק הצטער על ביטול הרבנות בעקרון אחרי שכבר נקבעה, וקיווה לקבוע רבנות גם בשאר המושבות (כרך א', אגרת קמא). לפני שנכנס לתפקיד, הרב קוק מייעץ לו להכין דברי אגדה נאים לפני הציבור, ולהתכונן בהלכות כלאים ותרומות ומעשרות, "כדי לכבד את התורה ולחבבה על הבריות, שזהו יסוד קידוש השם" (כרך א', אגרת קמח). אחר כך הרב קוק מבקש ממנו לבקר ולדרוש גם במושבה קסטינה (כרך א', אגרת קסו).

הרב קוק עומד לימינו של רב עקרון. כשבחור שהגיע למושבה פגע בכבודו והורה הוראות בלי רשותו, הרב קוק כותב לוועד המושבה ש"חובת כולנו היא להגן בעד כבוד הרב שי' בכל אשר תשיג ידנו" (כרך א', אגרת רו). לברון רוטשילד, באמצעות הרב ישראל לוי, הרב קוק כותב שרב עקרון "הוא רב נכבד, ופעולתו ניכרת לטובה על המצב המוסרי והדתי של המושבה", ומבקש לתמוך בו במשכורת קבועה (כרך א', אגרת רעח). הרב קוק גם מטפל עמו במחלוקת על מינוי שוחט (כרך א', אגרת קצה), ומתייעץ עמו על חיזוק הדת בארץ: "ונתחיל כחודה של מחט סידקית" (כרך א', אגרת רפה).

כשעזב הרב יעקב יוסף את עקרון בשנת תרע"ב, הרב קוק פוסק שאם ירצה לחזור בתוך כמה חודשים, אין לקבל רב אחר במקומו, ובינתיים יחזיק הרב משה אוסטרובסקי במשרת השוחט (כרך ב', אגרת תכה; כרך ב', אגרת תכו).

האגרות

כרך א', אגרת קמא: אל הרב צבי פסח פרנק: הרב קוק סומך על המלצתו למנות את "הרב מוהרי"י הלוי" לרב בעקרון, בתנאי שהמועמד הקודם משך את ידו.

"שראוי והגון הוא האיש לאותה איצטלא"

כרך א', אגרת קמח: הרב קוק מוכן לעזור לו להשיג את רבנות עקרון, מבקש שיביא מכתבי המלצה ויבטיח את משכורתו, ומייעץ לו איך להתכונן.

"כדי לכבד את התורה ולחבבה על הבריות, שזהו יסוד קידוש השם"

כרך א', אגרת קסו: לוועד קסטינה: הרב קוק הציע לרב עקרון לבוא מדי פעם גם לקסטינה, לדרוש ולהטיף, ומבקש לקבלו בכבוד.

"שיבא לפעמים גם במושבה הנכבדה שלכם, לדרוש ולהטיף דברי תורה"

כרך א', אגרת קצה: על מינוי שוחט בעקרון בחיפזון: לפי טענת המערערים רוב הבוחרים קרובים. עד לבירור לא ישחט השוחט אלא לחולים.

"מה החרדה הזאת לקבל שו"ב בחפזון כזה"

כרך א', אגרת רו: לוועד עקרון: בחור שפגע בכבוד הרב והורה בלי רשותו צריך לעזוב את המושבה, ואסור לשאול אותו הוראה.

"חובת כולנו היא להגן בעד כבוד הרב שי' בכל אשר תשיג ידנו"

כרך א', אגרת רעח: אל הרב ישראל לוי, בשביל הברון רוטשילד: רב עקרון פועל לטובה, אבל מצבו ירוד, והרב קוק מבקש לתמוך בו במשכורת קבועה.

"ופעולתו ניכרת לטובה על המצב המוסרי והדתי של המושבה"

כרך א', אגרת רפה: על שאלתו בעניין חיזוק הדת בארץ: עדיין אין דרך ברורה, אבל צריך להתחיל. הרב קוק מציע להיפגש בראשון לציון.

"ונתחיל כחודה של מחט סידקית"

כרך ב', אגרת תכה: לוועד עקרון, אחרי שעזב הרב יעקב יוסף: אם ירצה לחזור בתוך כמה חודשים, אין לקבל רב אחר במקומו.

"אין ראוי לקבל בתור רב איש אחר במקומו"

כרך ב', אגרת תכו: אל הרב משה אוסטרובסקי וחותנו: לרב יעקב יוסף יש חזקה ברבנות, אבל לא בשחיטה.

"אין הדבר ראוי לסגור את הדלת לפניו בנוגע לרבנות שהי' מוחזק בה"

ראו גם

הפרשה: איכרי עקרון והפקידות. (לפרשה)

תולדות הרב יעקב יוסף דזימיטרובסקי. ("רבי יעקב יוסף דזימיטרובסקי", המכלול)

נוסח האגרות – עם ביאור

9 האגרות שבהן נזכר הרב יעקב יוסף, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קמא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ח אייר תרס"ח - יפו **נמען:** הרב צבי פסח פראנק, דיין בבית הדין בירושלים

הרב קוק מסכים למנות את הרב יעקב יוסף הלוי לרב בעקרון, בתנאי שהרב דוד טיקטין, שהוצע קודם, משך ידו. הרב קוק מצר על ביטול הרבנות בעקרון ומקווה לרבנות בכל המושבות. עוד יש דיון הלכתי בשיטת התוספות על המדביק פת בתנור בשבת: כוח החכמים להעמיד דבריהם ב'שב ואל תעשה' מבטל את המצווה או את האיסור עצמם.

עיקרי הדברים

- מינוי רב לעקרון.
- רבנות בכל המושבות.
- הלכה: כוח החכמים לעקור דבר מן התורה ב'שב ואל תעשה'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ח אייר תרס"ח[4].

לכבוד ידידי חביבי הרב המאוה"ג[5] אוצר תורה ויראת שמים מו"ה[6] צבי פסח פרנק [הרב צבי פסח פרנק, דיין בירושלים ולימים רבה] שליט"א[7], חד מבידי"צ[8] בעי"ק[9] ירושת"ו[10].

ע"ד[11] הרב מוהרי"י[12] הלוי נ"י[13], שהציע כת"ר[14] למנותו בעקרון ת"ו, הנני סומך בזה על כת"ר, דקים לי בגוי' טובא, ועדותו נאמנת לי, שראוי והגון הוא האיש לאותה איצטלא.

אמנם בשכבר הימים הציע לפני הגר"ז[15] בראוורמאן שליט"א את הרב ר'[16] דוד טיקטין נ"י, ועד כה לא ידעתי למה נשתקע הדבר. ע"כ[17] אם הרד"ט[18] הנ"ל[19] כבר משך ידו מענין זה, מאיזה טעם שיהי'[20], אז אין מצדי מניעה, ואקוה לעזור על ידו בע"ה[21] בכל היכולת. כי מאד עגמה נפשי על ביטול הרבנות בעקרון, אחרי שכבר נתכוננה. ואולי יחונן ד' יתי"ש[22], ונוכל לקבע רבנות גם ביתר המושבות, למען ישוב להן תואר מלא של ערי ישראל עם קדוש.

וע"ד[23] הערתו בד' תוס'[24] דהדביק פת, [שבת ד] למה יפטר באנוס ע"פ[25] תק"ח בסוף המעשה. ההסבר הוא לע"ד[26], משום די"ל[27] שזה הכח שנתנה תורה לחכמים, להעמיד דבריהם בשוא"ת[28] אף נגד ד"ת[29], הכונה היא שמסרה תורה ליד חכמים לבטל את כח המצוה, וה"ה[30] כשהוא נוגע לאיסור לבטל את כח האיסור, כיון שהענין הוא עכשיו שוא"ת[31]. וניחא בזה שיטת הר"י[32], בפ"ק[33] דברכות, בק"ש[34] לאחר חצות, שתמהו ע"ז[35], דאיזה שייכות יש כאן ליש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת[36], ולפ"ד[37] עיקר ענין זה הוא מה שיש בידם לבטל צד המצוה או צד האיסור שיש בזה, וממילא אין זה דומה כלל לשאר אונסין, שלא נסתלק שם האיסור ממקומו, אבל כשחכמים ציוו שלא ירדה נסתלק האיסור מהאפי'[38] ההולכת ונגמרת, ונשארה רק פעולת הדיבוק, שאין בה מצד עצמה סקילה וכרת.

וגוף סברא זו שנוי' היא במחלוקת. דלד' תוס' יבמות צ', [יבמות צ: כוח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ב"שב ואל תעשה"] דנקטו דסדין בציצית [מנחות מ] חשוב שוא"ת דוקא מטעם דחיוב ציצית בא אחר העיטוף, אבל מצד עצמו הי'[39] זה קו"ע[40], נראה דלא הופקעה המצוה, שאם הופקעה המצוה הרי אין כאן קו"ע כלל, כיון שפטרוהו איננו עושה שום איסור בלבישת הבגד. אמנם השא"ר[41] באמת כ'[42], דהעיקר הוא דהוי הענין מצד עצמו שוא"ת, וזה נוטה לסברתנו, שעשו את המצוה כאילו אינה מצוה, וה"נ[43] עשו את האיסור, הבא בשוא"ת, כאילו הוא היתר.

הנני מוכרח לקצר מפני הטרדא. אחתום בברכה ואה"ר[44] כנה"י[45] ונפש ידי"ע[46] דוש"ת[47],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

באה"ר[48] אדר"ש[49] כ' ח"ז[50] דכת"ר[51] הרב הגאון רח"י[52] שפירא שליט"א. הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. המאוה"ג - המאור הגדול
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. מבי"ד - מבית דין צדק
9. בעי"ק - בעיר הקודש
10. ירושת"ו - ירושלים תבנה ותכונן
11. ע"ד - על דבר
12. מוהרי"י - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, י (למשל: יעקב + יעקב) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
13. נ"י - נרו יאיר
14. כת"ר - כבוד תורתו
15. הגר"ז - הגאון רבי שם שמתחיל באות ז (כגון זאב / זלמן / זכריה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
16. ר' - רבי
17. ע"כ - על כן
18. הרד"ט - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ד, ט (למשל: דוד + טוביה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
19. הנ"ל - הנזכר לעיל
20. שיהי' - שיהיה
21. בע"ה - בעזרת השם
22. ית"ש - יתברך שמו
23. וע"ד - ועל דבר
24. תוס' - תוספות
25. ע"פ - על פי
26. לע"ד - לעניות דעתי
27. די"ל - דיש לומר
28. בשוא"ת - בשב ואל תעשה
29. ד"ת - דברי תורה
30. וה"ה - והוא הדין
31. שוא"ת - שב ואל תעשה
32. הר"י - הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

33. בפ"ק - בפרק קמא (הפרק הראשון)
34. בק"ש - בקריאת שמע
35. ע"ז - על זה
36. מה"ת - מן התורה
37. ולפ"ד - ולפי דעתי
38. מהאפי' - מהאפילו
39. הי' - היה
40. קו"ע - קום ועשה
41. השא"ר - השאר
42. כ' - כבוד
43. וה"נ - והכי נמי
44. ואה"ר - ואהבה רבה
45. כנה"י - כנפשו היקרה
46. ידי"ע - ידידו עוז
47. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
48. באה"ר - באהבה רבה
49. אדר"ש - אחר דרישת שלום
50. ח"ז - דורש פענוח
51. דכת"ר - דכבוד תורתו
52. רח"י - רבי חיים יוסף? - שם אדם

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קמח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ' תמוז תרס"ח - יפו **נמען:** הרב יעקב יוסף (מועמד לרבנות עקרון)

הרב קוק מוכן לסייע למועמד בהשגת רבנות עקרון. הרב קוק מבקש שיביא מכתבי המלצה מגדולי ירושלים, ושיבטיח את המשכורת מהישיבה ומ'שומרי תורה'. הרב קוק מציע לנסוע יחד לעקרון, ומייעץ להכין דברי אגדה נאים ולהתכונן בהלכות כלאיים ותרומות ומעשרות. במפורש הרב קוק מסתייג מאחריות אם תהיה מניעה.

עיקרי הדברים

- הכנות לרבנות עקרון.
- המלצות ומשכורת.
- הכנת דרשה והלכות התלויות בארץ.
- חיבוב התורה על הבריות - קידוש ה'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ד תמוז תרס"ח[4].

מבין המצרים קרן בכבוד ירים, לכ'[5] ידידי הרב הגדול חו"ב[6] מאד נחמד מו"ה[7] יעקב יוסף שליט"א[8], וכא"ל[9] שו"ר[10].

אחדשה"ט[11] באה"ר[12], מכתבו היקר הגיעני, והנני נכון מצדי לעזור על יד כת"ר[13] להוציא את החפץ הטוב ע"ד[14] רבנות עקרון [ראו גם (כרך א', אגרת קמא)] ת"ו לאור. ובשמו יתי'[15] אבטח, כי יעזרנו לבצע את הענין בכבוד הנדרש למען כבוד תוה"ק[16]. והנה מה טוב יהי'[17] אם יביא כת"ר עמו מכתבים, בהסכמות ע"ד הרבנות עבורו, מגדולי עיה"ק[18] ת"ו, ואם אפשר גם מהגרש"ס[19] שי'[20], עכ"פ[21] מהחשובים והידועים, בין אם יהיו ערוכים אל הועד או אלי. אמנם ביחוד צריך כת"ר להיות מתחלה מובטח כראוי מהישיבה ומאגודת "שומרי תורה" ע"ד המשכורת, [אגודה בירושלים שתמכה ברבנים במושבות] וביחוד שירצה כי'[22] ידידנו הג"ר[23] זרח בראי"מ[24] שי' להכנס בזה כראוי בענין נכבד כזה. והנני מניח הדבר ליד כבוד ידידי, אשר בטח ינחהו בעצה וסיוע. כי ידי"נ[25] ההגר"פ[26] צבי [הרב צבי פסח פרנק] שי', ומתרוייכו יתקלס עילאה ב"ה. והנה אם ירצה כת"ר להתעכב בירושלים עוד כשבועיים, יוכל להיות שאהי'[27] מתחילה בעקרון, לבסס את הענין, ואח"כ[28] יוכל כ"ת[29] לבא בעצמו. אך אם ירצה יוכל לבא ג"כ[30] שבוע דנא ובעה"י[31] ניסע בזה לכונן הדבר.

אעיר את כ', שיכין איזה דברי-אגדה נאים להגיד לפני הציבור. וישים עין על המצות התלויות בארץ, ביחוד כלאים ותרומ"ע[32], העלולים להיות נשאלים. ודי יתי' ינחהו באורח מישור למען שמו ויאמץ לבבו להיות לאיש, כדי לכבד את התורה ולחבבה על הבריות, שזהו יסוד קידוש השם, הגדול מכל המצות כולן.

בחתימת דברי הנני מוצא את עצמי מחוייב להתנות מפורש, שתוצאות הענין איני מקבל עלי, ואם תהי'[33] חלילה (את אשר אקוה בעה"י[34] שלא יהי') איזו מניעה לא תהי' לכת"ר[35], עלי שום תרעומת לא ע"ד הכבוד ולא ע"ד ההוצאות. כי כונתי כולה לטובת קיום תוה"ק, ולטובת כת"ר, אשר מצאתיו נכון לתורה ויראת שמים.

והנני בזה ידידו דוש"ת[36],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

באה"ר אדר"ש[37] כ' מוהרפ"צ[38] פרנק שליט"א. הנ"ל[39]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. לכ' - לכבוד
6. חו"ב - חריף ובקי
7. מו"ה - מורנו הרב
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. וכא"ל - וכל אשר לו
10. שוי"ר - שלום וישע רב
11. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
12. באה"ר - באהבה רבה
13. כת"ר - כבוד תורתו
14. ע"ד - על דבר
15. ית' - יתברך
16. תוה"ק - תורתנו הקדושה
17. יהי' - יהיה
18. עיה"ק - עיר הקודש
19. מהגרש"ס - מהגאון רבי שמואל סלאנט
20. שי' - שיחיה
21. עכ"פ - על כל פנים
22. כ' - כבוד
23. הג"ר - הגאון רבי
24. בראי"מ - ברבי אברהם מרדכי - שם אדם
25. ידי"נ - ידיד נפשי
26. ההגר"פ - ה + הגר"פ: הגאון רבי שם שמתחיל באות פ (כגון פנחס / פסח) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
27. שאהי' - שאהיה
28. ואח"כ - ואחר כך
29. כ"ת - כבוד תורתו
30. ג"כ - גם כן
31. ובעה"י - ובעזרת השם יתברך
32. ותרומ"ע - ותרומות ומעשרות
33. תהי' - תהיה
34. בעה"י - בעזרת השם יתברך
35. לכת"ר - לכבוד תורתו

36. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
37. אדר"ש - אחר דרישת שלום
38. מוהרפ"צ - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות פ, צ (למשל: פנחס + צבי) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
39. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קסו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' מרחשוון תרס"ט - יפו **נמען:** ועד המושבה קסטינה והשוחט

הרב קוק מודיע שהציע לרב עקרון, הרב יעקב יוסף, לבקר מדי פעם גם בקסטינה כדי לדרוש ולהטיף, ומבקש לקבלו בכבוד.

עיקרי הדברים

- ביקורי רב עקרון בקסטינה.
- כבוד התורה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ז' חשון תרס"ט[4].

לכבוד ידידי נפשי עם ד' היושבים על אדמת הקודש במושבה הקדושה קוסטינה ת"ו, וביחוד לכבוד הועד הנכבד, ולכבוד ידידי השו"ב[5] הרב היקר שי'[6], ולכל יחידי סגולה אשר במושבה הנ"ל[7], יברכם ד' מציון ומקודש יסעדם.

אתכבד להודיע בזה את כבודם, כאשר הצעתי לכבוד ידידי הרה"ג[8] המצויין לתפארת מו"ה[9] יעקב יוסף [רבה של עקרון; ראו (כרך א', אגרת קמח)] שליט"א[10], הרב ומרא דאתרא דמושבה עקרון ת"ו, שיבא לפעמים גם במושבה הנכבדה שלכם, לדרוש ולהטיף דברי תורה, נעימים ומתוקים המשיבים את הנפש, ומקרבין את הלבבות לאביהם שבשמים, כיד ד' הטובה עליו ב"ה. ע"כ[11] אבקש בזה את כבוד הדרתם לקבלו בבאו בכבוד והדר, כראוי לכבוד התורה והיראה, ותיכף לת"ח[12] ברכה. ויתברכו בכל טוב בנפשם ובמאדם, על הארץ הטובה אשר נשבע ד' לאבותינו לתת לנו לנחלת עולמים, כנה"ר[13] ונפש מוקירם ומכבדם באה"ר[14],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. השו"ב - השוחט ובודק
6. שי' - שיחיה
7. הנ"ל - הנזכר לעיל
8. הרה"ג - הרב הגאון
9. מו"ה - מורנו הרב
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. ע"כ - על כן
12. לת"ח - לתלמידי חכמים
13. כנה"ר - כנפשו הרמה

14. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קצה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ו' אייר תרס"ט - יפו **נמען:** הרב יעקב יוסף, רב עקרון

בעניין מינוי שוחט בעקרון בחיפזון: המערערים טוענים שרוב הבוחרים קרובים, ויש לעיין אם הכרעת קרובים תקפה. לכן לא ישחט השוחט אלא לחולים, עד שיבואו נציגים משני הצדדים לבירור.

עיקרי הדברים

- מחלוקת על מינוי שוחט בעקרון.
- הכרעת בוחרים קרובים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ו' אייר תרס"ט[4].

לכ' ידידי הרה"ג[5][6] היקר חו"ב[7] וי"א מו"ה[8] יעקב יוסף שליט"א[9], רב דעה"ק[10], עקרון ת"ו. שלו'[11] וברכה.

הגיעתני יקרתו. ובאמת מאד עגמ"נ[12] יש לי מכל העסק, מה החרדה הזאת לקבל שו"ב[13] בחפזון כזה, כמן ימא לטיגני. [כמן הים אל המחבת, כלומר בחיפזון רב (ארמית)] ואע"פ[14] שהמערערים הם מועטים, אבל הלא הם טוענים שרוב הבוחרים הם קרובים, וע"ז[15] יש מקום עיון גדול לדינא, אם הכרעת הקרובים חשובה הכרעה.

ע"כ[16] עבור החולים כמובן אין כונתי לעכב השחיטה, אבל זולת החולים דעתי היא שלא ישחוט כלל, עד אשר יבא עם שנים, אחד מכל צד, ונברר הדבר יחד עם כת"ר[17], ואז יועמד השלו'[18] על כנו.

והנני דוש"ת באה"ר, הק'

אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. לכ' - לכבוד
6. הרה"ג - הרב הגאון
7. חו"ב - חריף ובקי
8. מו"ה - מורנו הרב
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. דעה"ק - דעיר הקודש
11. שלו' - שלום
12. עגמ"נ - עגמת נפש
13. שו"ב - שוחט ובודק
14. ואע"פ - ואף על פי

15. וע"ז - ועל זה
16. ע"כ - על כן
17. כת"ר - כבוד תורתו
18. השלו' - השלום

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ח סיון תרס"ט - יפו **נמען:** ועד עקרון ובני המושבה

בחור הגיע לעקרון, פגע בכבוד הרב יעקב יוסף, הורה הוראות בלי רשות, ויש שקוראים לו 'רבי'. הרב קוק מורה להתרות בו לעזוב מיד, ואוסר לשאול אותו הוראה, גם לחומרה. אם לא יעזוב תוך יומיים, נאסר לארח אותו ולתמוך בו. הרב קוק מקווה שהבחור ישוב בתשובה ויפייס את הרב.

עיקרי הדברים

- כבוד רב המקום.
- איסור להורות במקום רב.
- התראה וחרם על מחרחר המחלוקת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח"י[4] סיון תרס"ט[5]. [י"ח בסיוון תרס"ט (1909)]

לכבוד הועד הנכבד למושבה עקרון ת"ו וכל עדת ד' בני המושבה הק'[6] ד' עליהם יחיו

שמועה שמעתי, שבא בחור אחד א', אל המושבה, והרים יד בכבוד הרב, ידי"נ[7] הרה"ג[8] כולו אומר כבוד, כבוד מו"ה[9] יעקב יוסף [רבה של עקרון; ראו (כרך א', אגרת קמח)] שליט"א[10], רב המושבה הי"ו[11], והורה הוראה שלא ברשותו, וכי עוד ישנם אנשים המחזיקים בידו וקוראים לו בשם "רבי". ע"כ[12] באתי מן המודיעים ולפנים, [על פי פסחים צג: "מן המודיעים ולפנים"; כאן: באתי להודיע] להודיע לכבוד חביבי נפשי, כבוד הועד הנכבד וכל בני המושבה שי'[13], שיתרו בהבחור הנ"ל[14] התראה חמורה, שיעזוב תיכף ומיד את המושבה, למען לא יהי'[15] על ידו מקור נפתח לשום מחלוקת וזלזול כבוד הרב מרא דאתרא [רב המקום] שי'. ואם ח"ו[16] לא ישמע להאזהרה הזאת, חובת כולנו היא להגן בעד כבוד הרב שי' בכל אשר תשיג ידנו, ולא נתן מקום למעשי חציפות כאלה שיעשו באה"ק[17], לעכר את שלומן של מושבותינו החביבות והשקטות, יכוננן עליון. [על פי תהלים פז, ה] ואקוה, שכל האנשים אשר בשגגה נתנו ידם להבחור הנ"ל ישמעו גם הם לדברי, ביראת ד' אשר בלבבם, ומיד יסלקו ידם ממנו. וחלילה, חלילה לשאול הוראה מפי הבחור הנ"ל, ואסור לשמוע לקולו גם להחמיר במקום שכבוד הרב מרא דאתרא שי' מורה להקל.

הנני מקוה, שהבחור הנ"ל בעצמו ישים אל לבו, לשוב בתשובה שלמה ולפייס את כ'[18] הרב שי', ואז כשיצא מן המושבה עוד יוכל להיות מקורב, כשיתיצב על דרך טובה ולא יהי' מן המבעטים [מן הבועטים בסמכות הרב] ח"ו.

הנני חותם באה"ר[19] ובברכת שלו'[20] על עם ד' וארצו, כנה"י[21] ונפש המדבר לכבוד תוה"ק[22] ואה"ק[23],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

אם לא ישמע הבחור הנ"ל ולא יעזוב את המושבה מיד אחרי ההתראה במשך שני ימים, יחול איסור חמור על כל בני המושבה להחזיקו בביתם, ואסור לתן לו שום תמיכה, שלא להחזיק ידי עוברי עבירה

ומחזיקי במחלוקת, והשומעים יתברכו בכל טוב.

הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. ח"י - שמונה עשרה (18)
5. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
6. הק' - הקטן
7. ידי"נ - ידיד נפשי
8. הרה"ג - הרב הגאון
9. מו"ה - מורנו הרב
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. הי"ו - השם יברכהו ויחייהו
12. ע"כ - על כן
13. שי' - שיחיה
14. הנ"ל - הנזכר לעיל
15. יהי' - יהיה
16. ח"ו - חס ושלום
17. באה"ק - בארץ הקודש
18. כ' - כבוד
19. באה"ר - באהבה רבה
20. שלו' - שלום
21. כנה"י - כנפשו היקרה
22. תוה"ק - תורתנו הקדושה
23. ואה"ק - וארץ הקודש

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רעח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ד אדר ראשון תר"ע - יפו **נמען:** הרב פרופ' ישראל לוי (פריז)

הרב קוק מודה על התמיכה ברב זאב ברנשטיין בפתח תקווה, ועל מסירת 'שבת הארץ' לברון. הרב קוק מבקש שהברון ייתן את לבו גם לתחיית נשמת הישוב, כלומר לחיזוק הדת. הרב קוק מונה צרכים: חיזוק הרבנות הכללית ונסיעות למושבות, משכורת לרב עקרון, עיתון חודשי לרבנות, וישיבה מרכזית שתוציא רבנים בעלי השכלה ונאום.

עיקרי הדברים

- תודה על תמיכה ברב בפתח תקווה.
- פנייה לברון לחזק את הדת בישוב.
- רבנות, עיתון וישיבה מרכזית.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ד אד"ר[4] תרע"ן.

ישאו הררי קודש שלו'[5] לכבוד הרב הגדול בישראל ובאדם כליל תפארת מר ישראל פרופיסור לוי [הרב והחוקר הצרפתי ישראל לוי] שליט"א[6].

מצאתי לנפשי חובה להביע את תודתי וברכתי לכבוד הדרתו, על אשר יקרתי בעיניו למלאות את שאלתי על דבר הרב היקר מר זאב ברנשטיין נ"י[7], היושב במושבה פתח תקוה ת"ו. ומה מאושר אהיה אם יהי'[8] עוד אפשר להמשיך את התמיכה להרב הנ"ל[9] גם לימים יבאו, כי נכבד האיש מאד, ופעולתו נכונה היא לטובת דת קודש בישובנו בא"י[10].

כמו-כן אודה בזה להדרת כבודו על דברו הטוב בדבר הספר "שבת הארץ", [ספרו של הרב קוק על הלכות שביעית, שיצא לאור בשנת תר"ע] ואשמח מאד כי הפיק רצון מכבוד חכמתו ותורתו, ויבורך כבוד הדרתו על אשר הואיל למלא את בקשתי למסור את הספר הנשלח לכבוד הברון הנדיב [הברון אדמונד דה רוטשילד] שיחי'[11].

מדי דברי אתכבד לקחת דברים עם הוד כבודו. אולי יהי' ד' עמנו ונוכל לעשות דברים ממשיים לטובת הדת בישוב החדש. כמובן כל חפצי הוא לקשר את הדת עם התקומה הישובית, ועינינו רואות שאי אפשר להישוב להפריח ולהתקיים כי"א[12] בעזרת אמוץ הדת וכבודה, והדבר נאה מאד שהדרת הברון, שכי"כ[13] הרבה לעשות בשביל הישוב, ישים ג"כ[14] לב לתחיית נשמת הישוב, שהיא ההתעודדות הדתית בתוכו. למטרה זו אנו צריכים לאמץ את משטר הרבנות הכללית, ולתן יכולת לעשות מסעות תכופות בכללות הישוב, ביהודה ובגליל, לבצר את מעמד הדת.

נוסף לזה צריכים אנו לחזק את הרבנות המקומית, שבכל מושבה. והנה בעקרון כבר נתקבל רב על פי רשותי ובחירתי, וב"ה[15] הוא רב נכבד, ופעולתו ניכרת לטובה על המצב המוסרי והדתי של המושבה, אבל מצבו הוא ירוד מאד ומחיתו מצומצמת. מה טוב היה אם יהיה אפשר לתמכו במשכורת תמידית.

כן דרושה מאד להרבנות הכללית של הישוב במה ספרותית, כלומר עתון מיוחד יוצא בחוברות חדשיות לפחות, לבצר את מעמד הדת ולברר כל השאלות הרבות שבכללות הישוב כולו, במובן המעשי והתיאורי [בעניינים המעשיים והעיוניים] ובכל המסתעף לזה.

על כולם דרושה ישיבה מרכזית לכללות הישוב החדש, ישיבה ברוח ישראל הראויה להוציא רבנים מפוארים לישוב, מחונכים בתרבות נאה, ובידיעות העולם והחיים, נוסף על תורתם ואמונתם, מוכשרים בכח הדבור הנאה לקחת נפשות [לקרב לבבות (על פי משלי יא, ל)] ביושר אמריהם.

והנה כל אלה העובדות מוטלות עלינו להגשימן במעשה, ומה מאושר יהי' ישובנו, אם ע"י[16] כבוד הדרתו יבואו הדברים להיות קרובים ללבו של הדרת הברון הנדיב שיחי', שזה יעמיד בקרן אורה [באור גדול] יותר עליונה את כל מעשה צדקתו לארצנו הקדושה.

ע"ד[17] הישיבה החילותי כבר ב"ה התחלה קטנה, אבל כשיהיו לנו די אמצעים הננו נכונים לשכלל ולהרחיב באופן רצוי מאד, באופן שתכובד השפעת בני ארץ ישראל גם על העולם הישראלי שבחוץ לארץ.

אקוה, שהדרת כבוד מעלתו יואל בטובו להשיבני דבר על כל שאלותי, ושישתדל כפי יכלתו להיות לסועד [להיות לעזר] לכל הדברים הטובים אשר ברוח עמדי לכונן לטובת עמנו וארצנו הקדושה.

והנני בזה חותם בברכת שלו' ורחשי כבוד נעלים ורוממים מאד,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. שלו' - שלום
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. נ"י - נרו יאיר
8. יהי' - יהיה
9. הנ"ל - הנזכר לעיל
10. באי"י - בארץ ישראל
11. שיחי' - שיחיו
12. כ"א - כי אם
13. שכ"כ - שכל כך
14. ג"כ - גם כן
15. וב"ה - וברוך השם
16. ע"י - על ידי
17. ע"ד - על דבר

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רפה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ר"ח אדר שני תר"ע - יפו **נמען:** הרב יעקב יוסף, רב עקרון

הרב קוק מתנצל על האיחור: הרב קוק שרוי ביגון על פטירת צדיקים ברוסיה ועל חובת הספדם. בעניין חיזוק הדת בארץ, עדיין לא התברר לו דרך ישרה, אבל צריך לנסות, ולהתחיל 'כחודה של מחט'. הרב קוק מציע להיפגש בראשון לציון, ומקווה לאסוף ועד רבנים לענייני היהדות ביפו.

עיקרי הדברים

- אבל על צדיקים ברוסיה.
- חיזוק הדת - התחלה קטנה.
- ועד רבנים ביפו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], אדר"ח[4] אד"ש[5] תרע"ן.

לכ'[6] ידי"נ[7] הרה"ג[8] היקר, אוצר תו"י[9] מו"ה[10] יעקב יוסף שליט"א[11]. רב במושבה עקרון ת"ו, שלו'[12] וברכה.

מכתביו היקרים קבלתי. ומרוב טרדא, ויגון קודר על השמועות הנוראות מסילוקם של צדיקים ברוסיא וחובת הספדם, הייתי כגבר אין איל, [תהלים פח, ה] ד"י[13], ומצורף לזה עצמת הטרדות, לא לקחתי מועד להשיב לכת"ר[14] על שאלתו הנכבדה, בענין. חיזוק הדת באה"ק[15]. אמנם עוד לא הוברר לי דרך איך לעשות בענין קדוש זה, ולא סלותי לפני עדיין שום מסילה אשר אומר עלי'[16] שהיא ישרה ומופנה מאבני מכשול, אבל בכ"ז[17] עלינו לנסות כחנו, אולי ד' עמנו, ונתחיל כחודה של מחט סידקית והשי"ת[18] יפתח לנו פתחים רחבים כפתחו של אולם. [על פי שיר השירים רבה ה, ב]

אם חפץ כת"ר[19] לבא להתישב בזה מה טוב, אז נדברו יראי ד' וגו'[20]. [מלאכי ג, טז] בראשית ימי השבוע הבע"ל[21] עלי להיות בראש"ל[22]. אם יאבה כת"ר לסור שמה נוכל שם ג"כ[23] לדבר ולהתיעץ בענין זה, ואם יהי'[24] הדבר דורש נשוב משם יחד לפה ונתישב בענין הדק היטב. הנני מקוה בע"ה[25] לאסף ועד רבנים לענייני היהדות פעה"ק[26], ואולי תהי'[27] לו השפעה ויחש ג"כ על המושבות. יהי נא ד' עמנו לעזרנו ע"ד[28] כבוד שמו.

ידי"ע[29] דוש"ת[30] באה"ר[31],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אדר"ח - א' דראש חודש (היום הראשון של ראש חודש)
5. אד"ש - אדר שני

6. לכ' - לכבוד
7. ידי"נ - ידיד נפשי
8. הרה"ג - הרב הגאון
9. תו"י - תורה ויראה
10. מו"ה - מורנו הרב
11. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
12. שלו' - שלום
13. ד"י - ד' ירחם
14. לכת"ר - לכבוד תורתו
15. באה"ק - בארץ הקודש
16. עלי' - עליה
17. בכ"ז - בכל זאת
18. והשי"ת - והשם יתברך
19. כת"ר - כבוד תורתו
20. וגו' - וגומר (וכן הלאה בפסוק)
21. הבע"ל - הבא עלינו
22. בראש"ל - בראשון לציון
23. ג"כ - גם כן
24. יהי' - יהיה
25. בע"ה - בעזרת השם
26. פעה"ק - פה עיר הקודש
27. תהי' - תהיה
28. ע"ד - על דבר
29. ידי"ע - ידידו עוז
30. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
31. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג אייר תרע"ב - יפו **נמען:** מושבת עקרון והוועד

בעניין רבנות עקרון: אם הרב יעקב יוסף ירצה לחזור בתוך כמה חודשים, אין לקבל רב אחר. הרב משה אוסטרובסקי יחזיק בינתיים במשרת השוחט, והרבנות תישאר פנויה. אם הרב יעקב יוסף לא יחזור, יוחזק אוסטרובסקי כרב.

עיקרי הדברים

- חזקת הרבנות של הרב יעקב יוסף.
- הסדר זמני לרבנות עקרון.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ג אייר תרע"ב[4].

לכבוד המושבה היקרה עקרון ת"ו, ולהועד הנכבד בראשם, שלו'[5] וברכה.

מצאתי לי חוב קדוש להודיע לכם, אחי היקרים, את דעתי וכוונתי בענין חזקת הרבנות של הרב ר'[6] יעקב יוסף [רבה של עקרון, שעזב אז את המושבה; ראו (כרך א', אגרת קמח)] נ"י, שאמנם דעתי נוטה שאם ירצה הרי"י[7] הנ"ל[8] לבא במשך זמן של איזה חדשים, אין ראוי לקבל בתור רב איש אחר במקומו. וע"ז[9] כתבתי שאני משער, כפי ידיעתי ביקרת רוחו של הרב ר"מ[10] אסטראווסקי נ"י[11], שלא ירצה בעצמו להכנס בענין זה. אבל אם ירצה הרב רמ"א הנ"ל, להחזיק לעת עתה רק בחזקת השו"ב[12], וחזקת הרבנות תהי'[13] פנוי' על משך זמן איזה חדשים, והקהלה תודיע להרה"ג[14] ר' יעקב יוסף נ"י, שאם רצונו לבא בתור רב כמו שהי'[15], לא יגרע ממנו שום דבר, הדירה וההכנסה שהיתה נהוגה וכבוד הרב כראוי, אך כאשר יעבור הזמן, או כשתהי'[16] ידיעה מהרי"י[17] יוסף הנ"ל שאין רצונו לבא על חזקת הרבנות לבדה, רק אז יוחזק הרב ר"מ אסטרווסקי בתור רב ג"כ[18]

אופן זה הוא רצוי ומכובד, והוא ע"פ[19] ד"ת[20], וגם ע"פ מדת חסידות ודרך השלו'[21] וכבוד התורה. ואבקש מכבודכם שתתאגדו בזה לדעה אחת, באופן שישמר מצב השלו' במושבה החביבה ת"ו בעה"י[22].

והנני בזה דורש אשרכם בכל לב תמיד,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
5. שלו' - שלום
6. ר' - רבי
7. הרי"י - הרב ר' יעקב יוסף

8. הנ"ל – הנזכר לעיל
9. וע"ז – ועל זה
10. ר"מ – ראש מתיבתא
11. נ"י – נרו יאיר
12. השו"ב – השוחט ובודק
13. תהי' – תהיה
14. להרה"ג – להרב הגאון
15. שהי' – שהיה
16. כשתהי' – כשתהיה
17. מהר"י – מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) – הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
18. ג"כ – גם כן
19. ע"פ – על פי
20. ד"ת – דברי תורה
21. השלו' – השלום
22. בעה"י – בעזרת השם יתברך

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תכו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד אייר תרע"ב - יפו **נמען:** הרב גדליה נחמן ברודר וחתנו הרב משה אוסטרובסקי

לרב יעקב יוסף אין חזקה בשחיטה, אבל ברבנות יש לו. אוסטרובסקי ישמש כממלא מקום הרב לכמה חודשים, ואחר כך יוחזק כרב.

עיקרי הדברים

- חזקת הרבנות והשחיטה.
- אוסטרובסקי כממלא מקום.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ד אייר תרע"ב[4].

לכבוד ידידי הרב הגדול בתו"י[5] ירי"א[6] ושלם מו"ה[7] גדלי' נחמן בראדער,

וחתנו הרה"ג[8] מו"ר[9] משה אסטראווסקי שליט"א[10], שוי"ר[11].

בתשובה על מכתבם היקר בענין עקרון [ראו (כרך ב', אגרת תכה)] ת"ו, הנני בזה להודיעם שדעתי היא נוטה, שאם רצונו של הרב ר"י יוסף לבא בחזרה, אין הדבר ראוי לסגור את הדלת לפניו בנוגע לרבנות שהי'[12] מוחזק בה. אבל בנוגע להשחיטה, אין לו ע"ז[13] שום חזקה, ואין בזה משום מעצור אפילו מצד מדת חסידות, לע"ד[14].

וכתבתי להם עצתי שיכתבו לכת"ר[15], שעד משך זמן של איזה חדשים, תהי'[16] חזקת הרבנות פנוי', באופן שאם יבא הרי"י[17] הנ"ל[18], יעמוד על חזקתו, ואחרי עבור הזמן הנ"ל יוחזק כת"ר[19] בתור רב, נוסף על משרת השו"ב[20].

כמובן גם במשך הזמן יתנהג בכל תכסיסי וחיוב הרבנות, בתור מ"מ[21] הרב

והנני בזה ידידם דוש"ת[22] באה"ר[23],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
5. בתו"י - בתורה ויראה
6. ירי"א - ירא אלקים
7. מו"ה - מורנו הרב
8. הרה"ג - הרב הגאון
9. מו"ר - מורי ורבי
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. שוי"ר - שלום וישע רב

12. שהי' – שהיה
13. ע"ז – על זה
14. לע"ד – לעניות דעתי
15. לכת"ר – לכבוד תורתו
16. תהי' – תהיה
17. הרי"י – הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, י (למשל: יעקב + יעקב) – הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
18. הנ"ל – הנזכר לעיל
19. כת"ר – כבוד תורתו
20. השו"ב – השוחט ובודק
21. מ"מ – מכל מקום
22. דוש"ת – דורש שלומו ותורתו
23. באה"ר – באהבה רבה